

Rolnummer 6218
Arrest nr. 102/2016 van 30 juni 2016

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 235bis, § 6, van het Wetboek van strafvordering, gesteld door het Hof van Cassatie.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters E. De Groot en J. Spreutels, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter E. De Groot,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest van 12 mei 2015 in zake S. V.D. en E.P. tegen A.L., G.G. en D.V., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 5 juni 2015, heeft het Hof van Cassatie de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt het artikel 235*bis*, § 6, Wetboek van Strafvordering de artikelen 10 en 11 Grondwet, in samenhang gelezen met het recht op een eerlijk proces uit artikel 6 EVRM en met het algemeen rechtsbeginsel van het recht van verdediging, in zoverre dit artikel 235*bis*, § 6, Wetboek van Strafvordering er sinds de wijziging ervan door de wet van 14 december 2012 in voorziet dat de kamer van inbeschuldigingstelling - met inachtneming van de rechten van de andere partijen - oordeelt in welke mate de ter griffie neergelegde nietigverklaarde stukken nog in de strafprocedure door een partij mogen worden ingezien en aangewend, en zulks nu :

- hierdoor een niet redelijk te verantwoorden onderscheid lijkt tot stand gebracht te worden tussen de partijen die reeds aanwezig waren voor het onderzoeksgerecht op het ogenblik dat dit tot de zuivering der nietigheden overging en het in het kader daarvan ook bepaalde in welke mate de nietigverklaarde stukken nog in de strafprocedure mogen worden ingezien en aangewend door een partij, en de partijen die pas nadien in de hangende strafzaak worden betrokken;

- hierdoor een niet redelijk te verantwoorden onderscheid lijkt tot stand gebracht te worden tussen de partijen die aanwezig zijn in een strafprocedure waarbij het onderzoeksgerecht tot de zuivering der nietigheden overging en het in het kader daarvan ook bepaalde in welke mate de nietigverklaarde stukken nog in de strafprocedure mogen worden ingezien en aangewend door een partij, en de partijen die aanwezig zijn in de strafprocedure waarin dergelijke zuivering zich niet voordeed;

- de mogelijkheid tot het volledig uitsluiten van bewijsgegevens, dit is ook voor de beklaagde als bewijselement *à décharge*, ook in het algemeen strijdig lijkt zowel met het recht op het eerlijk proces uit artikel 6 EVRM, als met het recht van verdediging ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- S. V.D. en E.P., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. Arnou, advocaat bij de balie te Brugge, en Mr. P. Libeert, advocaat bij de balie te Veurne;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. A. Wirtgen, advocaat bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 20 april 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers T. Merckx-Van Goey en F. Daoût te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 11 mei 2016 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Ingevolge het verzoek van meerdere partijen om te worden gehoord, heeft het Hof bij beschikking van 11 mei 2016 de dag van de terechtzitting bepaald op 1 juni 2016.

Op de openbare terechtzitting van 1 juni 2016 :

- zijn verschenen :

. Mr. P. Arnou, voor S. V.D. en E.P.;

. Mr. A. Wirtgen en Mr. T. Moonen, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers T. Merckx-Van Goey en F. Daoût verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Bij beschikking van de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Veurne van 12 november 2013 worden de inverdenkinggestelden S. V.D. en E.P. wegens bepaalde aan hen ten laste gelegde misdrijven naar de correctionele rechtbank verwezen.

Bij zijn arrest van 17 april 2014 doet het Hof van Beroep te Gent, kamer van inbeschuldigingstelling, uitspraak over het hoger beroep dat werd ingesteld tegen die beschikking. Op vordering van het openbaar ministerie om toepassing te maken van artikel 235*bis* van het Wetboek van strafvordering en nadat alle partijen de mogelijkheid werd geboden om daarover een standpunt in te nemen, beslist het Hof van Beroep te Gent om bepaalde stukken uit het dossier nietig te verklaren, omdat zij vertrouwelijke informatie bevatten van mede-inverdenkinggestelden die passen in het kader van de vertrouwensrelatie advocaat-cliënt. Het beslist dat die stukken uit het dossier zullen worden verwijderd en neergelegd ter griffie van de Rechtbank van eerste aanleg te Veurne. Het oordeelt verder dat die stukken niet meer door de partijen mogen worden aangewend in de verdere rechtspleging.

De inverdenkinggestelden S. V.D. en E.P. hebben tegen dat arrest cassatieberoep ingesteld. Zij voeren onder meer een schending aan van het recht op een eerlijk proces uit artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en van het algemeen rechtsbeginsel van het recht van verdediging, doordat hun wordt verboden de nietigverklaarde stukken nog geheel of gedeeltelijk voor de feitenrechter tot staving van hun verdediging aan te wenden. Zij werpen op dat artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering zelf de voormelde grondwets- en verdragsbepalingen en het voormelde algemeen rechtsbeginsel miskent door aan de kamer van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid toe te kennen om te bepalen in welke mate de nietigverklaarde stukken nog in de strafprocedure mogen worden ingezien en aangewend door een partij.

Overeenkomstig het verzoek van S. V.D. en E.P. beslist het Hof van Cassatie om de hogervermelde prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de draagwijdte en de ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag

A.1.1. De Ministerraad voert aan dat de prejudiciële vraag enkel betrekking heeft op de voorlaatste zin van artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering.

De Ministerraad stelt voorts vast dat het Hof niet wordt ondervraagd over de vraag of het gebruik van nietigverklearde stukken *à charge* kan worden toegelaten. Hij voegt daaraan toe dat een dergelijk gebruik in strijd zou zijn met de rechten van verdediging, zodat de in het geding zijnde bepaling in die interpretatie moet worden beoordeeld dat zij enkel de inzage en het gebruik van nietigverklearde stukken *à décharge*, met inachtneming van de rechten van de andere partijen, mogelijk maakt.

De Ministerraad voert eveneens aan dat de eerste twee onderdelen van de prejudiciële vraag geen antwoord behoeven, vermits noch uit de bewoordingen van de vraag, noch uit de motivering van de verwijzingsbeslissing blijkt op welke wijze de ongelijke behandeling van de aangehaalde categorieën een schending uitmaakt van de aangevoerde referentienormen.

De prejudiciële vraag zou evenmin een antwoord behoeven voor zover de schending wordt aangevoerd van het gelijkheidsbeginsel, in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Een eventuele schending van het recht op een eerlijk proces of van de rechten van verdediging moet immers *in globo* en *in concreto* worden beoordeeld. Behoudens wanneer de wettelijk voorgeschreven strafrechtspleging het recht op een eerlijk proces en het recht van verdediging *a priori* dermate beperkt dat de rechtspleging onmogelijk in overeenstemming kan zijn met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, hetgeen te dezen niet het geval is, zou die beoordeling niet onder de bevoegdheid van het Hof ressorteren.

A.1.2. De eisers in cassatie, S. V.D. en E.P., zijn van oordeel dat de draagwijdte van de prejudiciële vraag zich uitstrekt tot de voorlaatste en de laatste zin van artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering. Beide zinnen zijn onlosmakelijk verbonden, nu de kamer van inbeschuldigingstelling in één en dezelfde beslissing oordeelt over de inzage en het gebruik van de nietigverklearde stukken en over de vraag wat er met die stukken zal gebeuren.

Voorts stellen de eisers in cassatie vast dat het Hof niet wordt gevraagd of het verenigbaar is met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met de rechten van verdediging dat de vernietigde stukken zowel *à charge* als *à décharge* kunnen worden ingezien en gebruikt. Dit is de interpretatie van de in het geding zijnde bepaling die volgens hen in aanmerking moet worden genomen.

In hun memorie van antwoord voeren de eisers in cassatie nog aan dat, wat het eerste en het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, wel degelijk voldoende duidelijk is vermeld welke rechten de ene aangewezen categorie van personen niet heeft en de andere wel. De beslissing van het Hof van Cassatie om de prejudiciële vraag te stellen, steunt immers duidelijk op de gesuggereerde vraag van de eisers in cassatie en op de middelen die zij daaromtrent hebben opgeworpen in hun memorie in cassatie, die aan de verwijzingsbeslissing is gehecht. Daarin wordt uitvoerig uiteengezet waarom de in het geding zijnde bepaling de aangevoerde referentienormen schendt. Uit de uiteenzetting van de Ministerraad blijkt overigens dat hij de prejudiciële vraag goed begrepen heeft.

De prejudiciële vraag zou eveneens een antwoord behoeven in zoverre de schending van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens wordt aangevoerd. Volgens de eisers in cassatie worden het recht op een eerlijk proces en de rechten van verdediging van de in verdenking gestelde wel degelijk *a priori* dermate beperkt door de wettelijk voorgeschreven rechtspleging dat zij onmogelijk in overeenstemming kan zijn met die verdragsbepaling, in zoverre die rechtspleging toelaat om ten aanzien van een beklagde nietigverklearde stukken *à décharge* volledig uit te sluiten als bruikbaar bewijs, ook al bevatten die stukken het bewijs van zijn onschuld.

Ten gronde

A.2. De Ministerraad werpt voorafgaandelijk op dat, volgens vaste rechtspraak van het Hof van Cassatie en van het Europees Hof voor de rechten van de mens, artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens tijdens het vooronderzoek slechts relevant is voor zover in die fase handelingen worden gesteld die een ernstige bedreiging zijn voor het verdere verloop van de rechtspleging. Vermits de in het geding zijnde bepaling geen ernstige bedreiging vormt voor het eerlijke verloop van de rechtspleging ten gronde, vindt artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens te dezen geen toepassing.

A.3.1. Wat het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, merkt de Ministerraad op dat het slechts betrekking heeft op de vraag of de rechten van pas na de zuivering van de nietigheden in de procedure betrokken partijen geschonden zijn, doordat het onderzoeksgerecht wat hen betreft niet heeft geoordeeld over de latere inzage en het gebruik van vernietigde stukken, en niet op de andere gevolgen van het onderscheid tussen partijen die al dan niet aanwezig waren bij de beslissing over de zuivering van de nietigheden.

A.3.2. Volgens de Ministerraad bestaat het aangevoerde onderscheid niet, vermits ook later in de procedure betrokken partijen het recht op inzage en het gebruik van vernietigde stukken kunnen verkrijgen. Ofschoon in die mogelijkheid niet uitdrukkelijk is voorzien in de in het geding zijnde bepaling, sluit niets uit dat de kamer van inbeschuldigingstelling, ingevolge ontwikkelingen die plaatsvinden na de initiële controle van de regelmatigheid, nog een beslissing neemt met betrekking tot een dossier dat reeds hangende is voor de vonnisrechter. In ieder geval kan de vonnisrechter vaststellen dat de zaak niet in staat van wijzen is en het openbaar ministerie uitnodigen te handelen als naar recht, in welk geval een beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling inzake de inzage en het gebruik van vernietigde stukken door een nieuwe partij mogelijk is.

Voorts merkt de Ministerraad op dat niets uitsluit dat de kamer van inbeschuldigingstelling een beslissing neemt met inachtneming van de rechten van potentiële toekomstige partijen. In ieder geval wordt het recht van verdediging of het recht op een eerlijk proces van een nieuwe inverdenkinggestelde niet geschonden, vermits de in het geding zijnde bepaling niet toelaat dat een nietigverklaard stuk *à charge* tegen hem wordt gebruikt (A.1.1). In zoverre andere inverdenkinggestelden de toelating hebben verkregen om gebruik te maken van een nietigverklaard stuk dat elementen bevat die bezwarend zijn voor de nieuwe inverdenkinggestelde, dient de rechter ten gronde die elementen buiten beschouwing te laten bij zijn beoordeling over de nieuwe inverdenkinggestelde. Het feit dat een nieuwe burgerlijke partij niet heeft gewogen op de beslissing over de inzage en het gebruik van een nietigverklaard stuk, schendt zijn rechten evenmin.

A.3.3. Ondergeschikt stelt de Ministerraad dat het aangevoerde onderscheid niet voortvloeit uit artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering, doch wel uit feitelijkheden, namelijk de beslissing van het openbaar ministerie om een inverdenkinggestelde pas na de zuivering van de nietigheden te dagvaarden of de beslissing van een slachtoffer om zich pas na die zuivering burgerlijke partij te stellen.

Dat onderscheid zou in ieder geval voortvloeien uit artikel 235*bis*, § 5, van het Wetboek van strafvordering, dat door de verwijzende rechter niet aan de beoordeling van het Hof werd voorgelegd. Bijgevolg moet de prejudiciële vraag ontkennend worden beantwoord.

A.3.4. Meer ondergeschikt stelt de Ministerraad dat het aangevoerde onderscheid redelijk verantwoord is. De afweging van de publieke belangen die ten grondslag liggen aan de uitsluiting van nietig bewijsmateriaal komt de wetgever toe. De wetgever vermocht te oordelen dat het toestaan van uitzonderingen op de regel van de volledige uitsluiting van nietige stukken beperkt blijft tot de fase van het onderzoek voor de kamer van inbeschuldigingstelling, die over een belangrijke beoordelingsbevoegdheid beschikt bij de vaststelling van nietigheden en de gevolgen ervan.

A.3.5. Indien het Hof toch een schending zou vaststellen, moet aan de in het geding zijnde bepaling de grondwetsconforme uitlegging, vermeld in A.3.2, worden gegeven.

A.3.6. Uiterst ondergeschikt doet de Ministerraad gelden dat de aangevoerde schending voortvloeit uit een leemte in het Wetboek van strafvordering, die enkel door de wetgever kan worden verholpen.

A.4.1. Wat het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, merkt de Ministerraad op dat het uitgaat van de veronderstelling dat partijen die betrokken zijn in een procedure waarin het onderzoeksgerecht beslist tot zuivering van de nietigheden, kunnen verkrijgen dat de nietigverklaarde stukken alsnog kunnen worden

ingekeken en aangewend in de verdere procedure, terwijl partijen in een procedure waarbij de nietigheden niet worden gezuiverd in de fase voorafgaand aan de beoordeling van de vonnisrechter, die mogelijkheid niet hebben.

Volgens de Ministerraad bestaat het aangevoerde onderscheid in werkelijkheid niet, nu wat betreft de tweede categorie van personen niets zich ertegen verzet dat de vonnisrechter, na een nietigheid te hebben vastgesteld, toestaat dat het stuk, met inachtneming van de rechten van de partijen, nog wordt ingezien en aangewend.

A.4.2. Ondergeschikt stelt de Ministerraad dat het aangevoerde onderscheid niet voortvloeit uit artikel 235bis, § 6, van het Wetboek van strafvordering, doch wel uit feitelijkheden. Het zijn immers de beslissingen van het openbaar ministerie die bepalen op welke wijze het strafdossier aan de vonnisrechter wordt voorgelegd, en die beslissingen zijn op hun beurt ingegeven door de noodwendigheden van het onderzoek. Voorts zouden het in belangrijke mate de partijen zijn die bepalen of een strafdossier al dan niet aan een zuivering van de nietigheden wordt onderworpen.

Minstens vloeit dat onderscheid voort uit diverse andere bepalingen van het Wetboek van strafvordering, namelijk die welke erin voorzien dat de strafprocedure op een andere wijze dan via het onderzoeksgerecht bij de vonnisrechter aanhangig wordt gemaakt.

A.4.3. Meer ondergeschikt stelt de Ministerraad dat het aangevoerde onderscheid redelijk verantwoord is. Het kan immers bezwaarlijk als kennelijk onredelijk worden beschouwd dat de wetgever het onderzoeksgerecht niet bevoegd heeft gemaakt om te beslissen over de inzage en het gebruik van nietigverklaarde stukken in dossiers waarbij dat onderzoeksgerecht voor het overige helemaal niet geadieerd wordt. Bovendien is het slechts een minderheid van de strafzaken waarvan het gewicht en de complexiteit ertoe noodzaken dat ze slechts na het optreden van een onderzoeksgerecht aan de vonnisrechter worden voorgelegd, en waar dus een zuivering van de nietigheden door het onderzoeksgerecht kan plaatsvinden. De wetgever vermocht volgens de Ministerraad te oordelen dat het inefficiënt is om elk opsporingsonderzoek te onderwerpen aan een beoordeling van de nietigheden door het onderzoeksgerecht, en niet pas door de vonnisrechter. De kans op nietigheden staat immers in verhouding tot het gewicht en de complexiteit van het dossier, zodat een voorafgaande zuivering door het onderzoeksgerecht voor een groot deel van de opsporingsonderzoeken inefficiënt zou zijn.

A.4.4. Uiterst ondergeschikt voert de Ministerraad aan dat de aangevoerde schending voortvloeit uit een leemte in het Wetboek van strafvordering, die enkel door de wetgever kan worden verholpen.

A.5.1. Wat het derde onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, voert de Ministerraad aan dat de mogelijkheid om de inzage en het gebruik van bewijselementen *à décharge* uit te sluiten, op zich niet de rechten van de inverdenkinggestelde schendt.

Die mogelijkheid voor het onderzoeksgerecht om af te wegen in welke mate de inzage in en het gebruik van stukken *à décharge* kunnen worden beperkt, is in overeenstemming met het arrest nr. 86/2002 van 8 mei 2002 van het Hof, en zou slechts een codificatie zijn van de daaropvolgende rechtspraak van de hoven en de rechtbanken.

Bovendien maakt de in het geding zijnde bepaling een evenwichtige beoordeling van de rechten van alle partijen mogelijk. De Ministerraad wijst daarbij op de logica van het systeem van de zuivering der nietigheden, namelijk dat de inverdenkinggestelde er recht op heeft dat zoveel mogelijk wordt vermeden dat de vonnisrechter nietige bewijselementen onder ogen krijgt. Het is niet kennelijk onredelijk dat de wetgever daarbij in een beoordelingsvrijheid heeft voorzien voor de kamer van inbeschuldigingstelling, die oordeelt « met inachtneming van de rechten van de andere partijen ».

A.5.2. Ondergeschikt stelt de Ministerraad dat de in het geding zijnde bepaling op een grondwetsconforme wijze kan worden geïnterpreteerd, in die zin dat het onderzoeksgerecht niet kan weigeren om het gebruik van bewijselementen *à décharge* volledig uit te sluiten.

A.6. De eisers in cassatie, S. V.D. en E.P., merken voorafgaandelijk op dat artikel 235bis, § 6, van het Wetboek van strafvordering in die zin moet worden geïnterpreteerd dat de vonnisrechter die na de zuivering van de nietigheden door het onderzoeksgerecht oordeelt over de grond van de zaak, niet meer kan beslissen over het nog kunnen inzien of aanwenden door partijen van de nietigverklaarde stukken in zoverre het onderzoeksgerecht daartoe niet heeft beslist.

A.7.1. Wat het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, stellen de eisers in cassatie dat de wetgever, door bij de wet van 14 december 2012 aan de onderzoeksgerechten de bevoegdheid toe te kennen om te oordelen in welke mate de nietigverklaarde stukken in de verdere strafprocedure nog mogen worden ingezien en aangewend, een niet redelijk verantwoord onderscheid tot stand heeft gebracht tussen de partijen die reeds aanwezig zijn voor het onderzoeksgerecht op het ogenblik dat dit tot de zuivering van de nietigheden overgaat en beslist in welke mate de nietigverklaarde stukken nog mogen worden ingezien en aangewend, en de partijen die pas later in de strafprocedure worden betrokken. Enkel de eerste categorie van personen heeft immers de mogelijkheid om zelf aan het onderzoeksgerecht te vragen de nietigverklaarde stukken nog te mogen inzien en aanwenden of zijn middelen te laten gelden omtrent soortgelijke vragen van andere reeds aanwezige partijen.

Indien het onderzoeksgerecht het verdere gebruik in het algemeen verbiedt, zullen de pas later in de strafprocedure betrokken partijen de nietigverklaarde stukken nooit kunnen inzien of aanwenden, zelfs indien die stukken elementen bevatten die onontbeerlijk zijn voor hun verdediging, en dit terwijl ze nooit iets hebben kunnen inbrengen in het debat daaromtrent.

Beide categorieën van personen worden aldus fundamenteel verschillend behandeld, zonder dat zulks kan worden verantwoord door de loutere omstandigheid dat ze vroeger of later in de strafprocedure zijn tussengekomen, hetgeen in de regel geheel onafhankelijk van hun wil is. De in de prejudiciële vraag aangevoerde referentienormen worden dan ook geschonden door dat niet redelijk verantwoorde verschil in behandeling.

De eisers in cassatie voegen daar nog aan toe dat de mogelijkheid tot het reeds definitief uitsluiten van bewijsgegevens vooraleer de zaak bij de vonnisrechter komt, in het algemeen strijdig is met het recht op een eerlijk proces gewaarborgd bij artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met de rechten van verdediging, en dat het debat en de beslissing over het al dan niet nog kunnen inzien en aanwenden van nietigverklaarde stukken moeten gebeuren voor de vonnisrechter.

A.7.2. Wat het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, stellen de eisers in cassatie dat het aangevoerde onderscheid tussen partijen die betrokken zijn in een strafprocedure waarbij het onderzoeksgerecht al dan niet heeft beslist tot een zuivering van de nietigheden en terzelfder tijd heeft beslist in welke mate de nietigverklaarde stukken nog in de verdere strafprocedure mogen worden ingezien en aangewend, door het Hof zelf werd aangehaald in het arrest nr. 86/2002.

Beide categorieën van personen verschillen nochtans enkel daarin dat in het ene geval een zuivering van de nietigheden door het onderzoeksgerecht voorviel en in het andere geval niet, hetgeen dikwijls geheel onafhankelijk is van hun wil. Dat verschil laat dus niet redelijk toe hen, wat betreft het al dan niet kunnen inzien of aanwenden van nietigverklaarde stukken, die nochtans onontbeerlijk kunnen zijn voor hun verdediging, volledig ongelijk te behandelen. Ook het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag moet dus bevestigend worden beantwoord.

A.7.3. Wat het derde onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, voeren de eisers in cassatie aan dat de mogelijkheid tot het volledig uitsluiten van bewijsgegevens, ook wanneer het gaat om bewijselementen ten voordele van de beklaagde, geenszins kan worden aangenomen, ook al is het de kamer van inbeschuldigingstelling die hierover als rechter oordeelt na een tegensprekelijk debat.

Het uiteindelijke doel van de regels uit het Wetboek van straffordering, namelijk de waarheidsvinding met het oog op het bestraffen van misdrijven, verzet zich ertegen dat een beklaagde zou worden veroordeeld, ook al bevond er zich een element tot bewijs van zijn onschuld in het strafdossier dat er om redenen van nietigheid uit werd verwijderd.

In die zin zou de in het geding zijnde bepaling ook niet voldoen aan hetgeen door het Hof werd gesteld in het arrest nr. 86/2002, namelijk dat een rechter moet beoordelen « in welke mate de eerbiediging van de rechten van verdediging vereist dat een partij nietigverklaarde stukken kan aanwenden ». Voor een beklaagde zullen de rechten van verdediging zich er steeds tegen verzetten dat bewijselementen die zijn onschuld kunnen aantonen, toch niet mogen worden aangewend *à décharge* omdat ze door een nietigheid zijn aangetast. De in het geding zijnde bepaling geeft nu niet de garantie dat het gebruik van dergelijke bewijselementen *à décharge* niet wordt uitgesloten door de kamer van inbeschuldigingstelling. Het derde onderdeel van de prejudiciële vraag dient dan ook bevestigend te worden beantwoord.

A.8.1. In zijn memorie van antwoord merkt de Ministerraad op dat de wetgever in 2012 opnieuw heeft aangeknoopt bij het stelsel zoals hij het met de zogenaamde wet Franchimont van 12 maart 1998 voor ogen had. Bij die wet werd de beslissing over het gebruik van nietigverklearde stukken toevertrouwd aan het onderzoeksgerecht om te vermijden dat de vonnisrechter « abstractie » moet maken van informatie die hij kent, omdat hij over het gebruik ervan moet oordelen, maar niet zou mogen kennen, omdat de stukken waarin ze wordt gevonden nietig zijn.

Wat betreft de door de eisers in cassatie aangehaalde kritiek die in de rechtsleer zou zijn geuit over de keuze van de wetgever in 2012, wijst de Ministerraad er nogmaals op dat de afweging van de publieke belangen die aan de uitsluiting van nietig bewijsmateriaal ten grondslag liggen, de wetgever toekomt. Door de beoordeling van het gebruik van nietige stukken à *décharge* toe te vertrouwen aan de kamer van inbeschuldigingstelling, stelt de wetgever de rechten van andere partijen veilig, nu sinds de in het geding zijnde wet van 14 december 2012 de vonnisrechter niet langer met die stukken wordt geconfronteerd.

A.8.2. Wat het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, gaan de eisers in cassatie er volgens de Ministerraad ten onrechte van uit dat artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering niet kan worden uitgelegd in die zin dat de kamer van inbeschuldigingstelling voor later in de procedure betrokken partijen kan beslissen over het gebruik van nietigverklearde stukken.

Voorts merkt de Ministerraad op dat het door de eisers in cassatie vastgestelde verschil tussen de betrokken categorieën van personen, dat erin bestaat dat ze vroeger of later in de strafprocedure zijn tussengekomen, een essentieel verschil is. Voor de ene categorie zijn de onderzoeksgerechten belast met het voorbereiden van het onderzoek voor de vonnisrechter, terwijl voor de tweede categorie die vonnisrechter reeds geadieerd werd.

In zoverre wordt gesteld dat tussen beide categorieën geen redelijke onderscheiden procedureregels kunnen worden vastgesteld op het stuk van de definitieve beoordeling van de bewijsvoering, wordt in werkelijkheid de grondwettigheid van het hele stelsel van de voorafgaande zuivering der nietigheden ter discussie gesteld, hetgeen niet het voorwerp is van de voorgelegde prejudiciële vraag.

De Ministerraad trekt voorts de relevantie van het door de eisers in cassatie vermelde arrest *Rowe en Davis* van het Europees Hof voor de rechten van de mens in twijfel. Anders dan in de situatie die in dat arrest aan de orde was, beoordeelt de kamer van inbeschuldigingstelling (en niet het openbaar ministerie) met volle kennis van de feiten en van de inhoud van het nietige bewijsmateriaal en met inachtneming van de rechten van alle betrokken partijen of het gebruik van dat nietige bewijsmateriaal in de verdere procedure kan worden toegestaan.

A.8.3. Wat het derde onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, stelt de Ministerraad dat de wetgever met de wet van 14 december 2012 een regeling heeft aangenomen die het arrest nr. 86/2002 van het Hof zonder enige twijfel respecteert. Het Hof heeft in dat arrest immers geoordeeld dat de wetgever het moet mogelijk maken dat een rechter beoordeelt « in welke mate » een nietig stuk nog kan worden aangewend, hetgeen dus het voorwerp is van een afweging waarbij de rechten van de andere partijen niet mogen worden geschaad. Ook in de rechtspraak van de hoven en de rechtbanken wordt dat arrest uitgelegd op een manier die een belangenafweging *in concreto* impliceert.

A.9.1. In hun memorie van antwoord verwijzen de eisers in cassatie allereerst op enkele foutieve uitgangspunten in de memorie van de Ministerraad.

A.9.2. Zo zou de Ministerraad verkeerdelijk stellen dat de partijen die pas in de strafprocedure worden betrokken nadat de kamer van inbeschuldigingstelling uitspraak deed over de mogelijkheid om nietigverklearde stukken nog in te zien en aan te wenden, zelf ook nog aan diezelfde kamer van inbeschuldigingstelling kunnen vragen of laten vragen hieromtrent opnieuw te oordelen, zij het dan ditmaal voor wat hen betreft.

Bij gebrek aan enige bepaling die de kamer van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid geeft om opnieuw te oordelen over een punt waarover zij vroeger reeds oordeelde, geldt het algemene rechtsbeginsel dat de rechter slechts éénmaal mag oordelen over een geschil dat bij hem wordt aangebracht. Er kan niet staande worden gehouden dat de nieuwe beoordeling door de kamer van inbeschuldigingstelling beperkt kan blijven tot de rechten van de pas later in de strafprocedure betrokken partijen, zodat het om een nieuw geschilpunt zou gaan waarover de rechter zijn rechtsmacht nog niet eerder uitputte. Noodzakelijkerwijs zullen immers ook de rechten van de reeds eerder in het geding zijnde partijen opnieuw aan bod moeten komen, nu het al dan niet mogen gebruiken van nietigverklearde stukken door één van de partijen de rechten van de andere partijen fundamenteel kan beïnvloeden.

Bovendien kan de kamer van inbeschuldigingstelling de mogelijkheid tot inzage en gebruik van de nietige stukken enkel beoordelen op het ogenblik dat zij beslist over de zuivering van de nietigheden. Nadien is er geen enkele mogelijkheid meer om de zaak opnieuw voor de kamer van inbeschuldigingstelling te brengen voor een nieuwe beoordeling ter zake, en dit noch voor de pas later in de procedure betrokken partij, noch voor het openbaar ministerie.

A.9.3. De Ministerraad zou voorts verkeerdelijk stellen dat de toelating die door de kamer van inbeschuldigingstelling is verleend aan de partijen om nietigverklaarde stukken in de procedure ten gronde aan te wenden, niet geldt ten aanzien van de pas later in de procedure betrokken partijen, zodat de vonnisrechter toch geen rekening mag houden met die stukken wanneer die de rechten van die nieuwe partijen kunnen schaden. Die zienswijze zou verkeerdelijk worden gebaseerd op een arrest van 18 december 2012 van het Hof van Cassatie, en zou geen enkele grondslag vinden in de in het geding zijnde bepaling.

A.9.4. De Ministerraad zou evenmin kunnen worden gevolgd waar hij stelt dat de kamer van inbeschuldigingstelling bij haar beoordeling ook rekening mag houden met de rechten van potentiële toekomstige partijen. Met de verwijzing in de in het geding zijnde bepaling naar « de rechten van de andere partijen » kunnen immers enkel de andere reeds voor de kamer van inbeschuldigingstelling aanwezige partijen worden bedoeld. Minstens het recht op tegenspraak zou zich verzetten tegen een andere interpretatie, nu de reeds aanwezige partijen zich niet kunnen verdedigen tegen eventuele rechten of middelen die door potentiële toekomstige partijen zouden kunnen worden opgeworpen. Bovendien zou de rechter zich bij een dergelijke beslissing in de plaats van die potentiële toekomstige partijen stellen, hetgeen hem volstrekt verboden is.

A.9.5. De Ministerraad steunt verder verkeerdelijk op de rechtspraak van het Hof van Cassatie die was ontstaan na het arrest nr. 86/2002 van het Hof en waarbij de beslissing over de mogelijkheid tot inzage en gebruik van nietigverklaarde stukken aan de vonnisrechter werd toevertrouwd. Met de invoering van de in het geding zijnde bepaling heeft de wetgever er immers uitdrukkelijk voor gekozen die beslissing toe te vertrouwen aan de onderzoeksgerechten, zodat de voormelde pretoriaanse oplossing – die door de wetgever dus niet werd gevolgd – thans niet meer geldt.

A.10. Volgens de eisers in cassatie is artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens te dezen wel degelijk van toepassing. Door te beslissen dat nietigverklaarde stukken door geen enkele partij mogen worden ingezien en aangewend, ook niet indien zij bewijselementen *à décharge* bevatten, stelt de kamer van inbeschuldigingstelling immers handelingen die een ernstige bedreiging zijn voor het verdere verloop van de procedure.

A.11.1. Wat het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, repliceren de eisers in cassatie dat de aangevoerde ongelijke behandelingen wel degelijk bestaan, en niet redelijk te verantwoorden zijn. In tegenstelling tot wat de Ministerraad aanvoert, zouden die discriminaties wel degelijk voortvloeien uit de in het geding zijnde bepaling. Zij zouden meer bepaald het gevolg zijn van de keuze van de wetgever om de beslissing over de inzage en het gebruik van nietigverklaarde stukken toe te vertrouwen aan de kamer van inbeschuldigingstelling in het kader van de regeling van de rechtspleging. Het zou dan ook geen ongrondwettige leemte betreffen. Het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag zou bijgevolg bevestigend moeten worden beantwoord in de interpretatie waarin de prejudiciële vraag werd gesteld. De andere interpretaties die door de Ministerraad worden aangevoerd, zouden overigens op foute uitgangspunten berusten.

A.11.2. Wat het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, repliceren de eisers in cassatie dat de aangevoerde ongelijke behandelingen wel degelijk bestaan, en niet redelijk te verantwoorden zijn. Zij merken daarbij op dat de verdachte helemaal niet kan kiezen of er tegen hem een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek wordt gevoerd. Het feit dat dit zijn mogelijkheden tot het al dan niet kunnen gebruiken van nietigverklaarde stukken voor zijn verdediging fundamenteel beïnvloedt, zou dan ook des te meer onredelijk zijn. Ook die discriminaties zouden wel degelijk voortvloeien uit de in het geding zijnde bepaling, en zouden niet het gevolg zijn van een ongrondwettige leemte.

A.11.3. Wat het derde onderdeel van de prejudiciële vraag betreft, erkennen de eisers in cassatie dat het recht om nietige stukken aan te wenden niet absoluut is. Ze voegen daar evenwel aan toe dat, gelet op het uiteindelijke doel van de regels uit het Wetboek van strafvordering, die gericht zijn op de waarheidsvinding met het oog op het bestraffen van misdrijven, het niet kan worden toegestaan dat een beklagde zou worden veroordeeld, ook al bevond er zich in het strafdossier een weliswaar nietig bewijselement dat zijn onschuld aantoonde, maar waarvan hem niet werd toegelaten dit te gebruiken voor zijn verdediging.

- B -

B.1.1. Het Hof wordt ondervraagd over artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering, zoals gewijzigd bij de wet van 14 december 2012 tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie.

B.1.2. Op het ogenblik van de verwijzingsbeslissing bepaalde artikel 235*bis* van het Wetboek van strafvordering :

« § 1. Bij de regeling van de rechtspleging onderzoekt de kamer van inbeschuldigingstelling, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van een van de partijen, de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure. Zij kan dit zelfs ambtshalve doen.

§ 2. De kamer van inbeschuldigingstelling handelt op dezelfde wijze in de andere gevallen waarin ze kennis neemt van de zaak.

§ 3 Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve de regelmatigheid van de rechtspleging onderzoekt en er een nietigheid, een grond van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering kan bestaan, beveelt ze de debatten te heropenen.

§ 4. De kamer van inbeschuldigingstelling hoort, in openbare terechtzitting indien ze op verzoek van een partij daartoe besluit, de opmerkingen van de procureur-generaal, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde, en zulks ongeacht of het toezicht op de regeling van de rechtspleging gebeurt op verzoek van een partij dan wel op vordering van het openbaar ministerie.

§ 5. De onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, of met betrekking tot de verwijzingsbeschikking die door de kamer van inbeschuldigingstelling zijn onderzocht, kunnen niet meer opgeworpen worden voor de feitenrechter, behoudens de middelen die verband houden met de bewijswaardering. Hetzelfde geldt voor de gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de kamer van inbeschuldigingstelling. De bepalingen van deze paragraaf zijn niet van toepassing ten aanzien van de partijen die pas na de verwijzing naar het vonnisgerecht in de rechtspleging betrokken zijn, behalve indien de stukken uit het dossier worden verwijderd overeenkomstig artikel 131, § 2, of overeenkomstig § 6 van dit artikel.

§ 6. Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid als bedoeld in artikel 131, § 1, of een grond van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering vaststelt, spreekt zij, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling die erdoor is aangetast en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging. Nietigverklaarde stukken worden uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg, na het verstrijken van de termijn voor cassatieberoep. De kamer van inbeschuldigingstelling oordeelt, met inachtneming van de rechten van de andere partijen, in welke mate de ter griffie neergelegde stukken nog in de

strafprocedure mogen worden ingezien en aangewend door een partij. De kamer van inbeschuldigingstelling geeft in haar beslissing aan, aan wie de stukken moeten worden teruggegeven, dan wel wat er gebeurt met de nietigverklearde stukken. »

B.1.3. Uit de bewoordingen van de prejudiciële vraag blijkt dat aan het Hof een vraag wordt gesteld over de voorlaatste zin van artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die bepaling.

B.2. Het verwijzende rechtscollege wenst van het Hof te vernemen of de in het geding zijnde bepaling bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het recht op een eerlijk proces, zoals gewaarborgd bij artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, en met het algemeen beginsel van de rechten van verdediging, in zoverre de kamer van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid heeft om nietigverklearde stukken volledig uit te sluiten, ook voor de beklagde als bewijselement tot staving van zijn verdediging. Voorts wenst het verwijzende rechtscollege van het Hof te vernemen of de in het geding zijnde bepaling leidt tot twee andere niet verantwoorde verschillen in behandeling, enerzijds, tussen de partijen die reeds in de strafprocedure betrokken zijn op het ogenblik dat de kamer van inbeschuldigingstelling de nietigheid van onregelmatige handelingen uitspreekt en de partijen die pas nadien in de strafprocedure betrokken worden en, anderzijds, tussen partijen die betrokken zijn in een strafprocedure waarin de kamer van inbeschuldigingstelling de nietigheid van onregelmatige handelingen uitspreekt en partijen in een strafprocedure waarin geen nietigheid is uitgesproken.

B.3. Het voor het verwijzende rechtscollege hangende geschil heeft betrekking op een beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling waarbij bepaalde stukken uit het dossier nietig worden verklaard en wordt geoordeeld dat die stukken niet meer door de partijen mogen worden aangewend in de verdere rechtspleging, terwijl de inverdenkinggestelden die stukken wensen aan te wenden voor hun verdediging.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die hypothese.

B.4.1. Volgens de Ministerraad behoeven het eerste en het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag geen antwoord. Noch uit de bewoordingen van de vraag, noch uit de motivering van de verwijzingsbeslissing zou kunnen worden afgeleid op welke wijze de ongelijke behandeling van de aangehaalde categorieën van personen een schending uitmaakt van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, in samenhang gelezen met het recht op een eerlijk proces en met de rechten van verdediging.

B.4.2. Uit de bewoordingen van de prejudiciële vraag en uit de rechtspleging in het bodemgeschil blijkt dat de prejudiciële vraag zo kan worden begrepen dat zij betrekking heeft, enerzijds, op het verschil in behandeling tussen de partijen die reeds in de strafprocedure betrokken zijn op het ogenblik dat de kamer van inbeschuldigingstelling de nietigheid van onregelmatige handelingen uitspreekt en de partijen die pas nadien in de strafprocedure betrokken worden, doordat enkel eerstgenoemden zich hebben kunnen verdedigen wat de mogelijkheid tot inzage en gebruik van de nietigverklaarde stukken in de verdere rechtspleging betreft (eerste onderdeel) en, anderzijds, op het verschil in behandeling tussen partijen die betrokken zijn in een strafprocedure waarin de kamer van inbeschuldigingstelling de nietigheid van onregelmatige handelingen uitspreekt en partijen in een strafprocedure waarin geen nietigheid is uitgesproken, doordat enkel eerstgenoemden bepaalde stukken uit het dossier mogelijks niet zullen kunnen inzien en aanwenden in de strafprocedure (tweede onderdeel).

B.4.3. Volgens de Ministerraad behoeft de prejudiciële vraag evenmin een antwoord in zoverre daarin de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens wordt aangevoerd, vermits het Hof slechts een schending van die verdragsbepaling zou kunnen vaststellen indien de in het geding zijnde bepaling het recht op een eerlijk proces en de rechten van verdediging *a priori* dermate beperkt dat zij onmogelijk daarmee in overeenstemming kan zijn.

Het onderzoek van die exceptie valt samen met het onderzoek van de grond van de zaak.

B.5. Uit de verwijzingsbeslissing blijkt dat er in het geschil voor het verwijzende rechtcollege geen sprake is van partijen die pas in de strafprocedure werden betrokken na de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling waarbij de nietigverklaring van

onregelmatige handelingen werd uitgesproken en geoordeeld in welke mate de nietigverklearde stukken nog door de partijen kunnen worden aangewend in de verdere rechtspleging.

In zoverre het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag een discriminatie aanvoert van die categorie van personen, doordat zij zich niet zouden hebben kunnen verdedigen inzake de mogelijkheid tot inzage en gebruik van de nietigverklearde stukken in de strafprocedure, is het antwoord op de prejudiciële vraag klaarblijkelijk niet nuttig voor de oplossing van het geding voor het verwijzende rechtscollege.

Het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag behoeft dan ook geen antwoord.

B.6.1. Artikel 235*bis* van het Wetboek van strafvordering werd ingevoegd bij de wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek.

Vóór de aanneming van die wet preciseerde het Wetboek van strafvordering niet de bevoegdheden van de onderzoeksgerechten ten aanzien van onregelmatige handelingen en bood geen enkele tekst de mogelijkheid om de stukken waarvan de onregelmatigheid zou zijn vastgesteld, uit het dossier te weren.

B.6.2. De wet van 12 maart 1998 heeft de controle op het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek versterkt.

Sinds het bij de voormelde wet is gewijzigd, maakt artikel 131, § 1, van het Wetboek van strafvordering het aldus voor de raadkamer mogelijk het dossier te « zuiveren » van eventuele onregelmatigheden van het onderzoek door de nietigheid uit te spreken van een handeling wanneer zij een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid vaststelt die invloed heeft op een handeling van het onderzoek of op de bewijsverkrijging. Artikel 131, § 2, preciseert dat de nietigverklearde stukken uit het dossier worden verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg, indien geen hoger beroep is ingesteld binnen de bij artikel 135 bepaalde termijn.

Artikel 235*bis* van het Wetboek van strafvordering verleent aan de kamer van inbeschuldigingstelling dezelfde bevoegdheid om onregelmatige handelingen, zoals bedoeld in voormeld artikel 131, nietig te verklaren, hetzij op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van één van de partijen, hetzij ambtshalve. Artikel 235*bis*, § 6, preciseert dat de nietigverkleerde stukken uit het dossier worden verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg.

B.6.3. De « zuivering » van de nietigheden door de onderzoeksgerechten overeenkomstig de voormelde bepalingen beoogt een dubbel doel : enerzijds, vermijden dat de vonnisrechter bij de vorming van zijn overtuiging ongewild beïnvloed wordt door zijn feitelijke kennis van de inhoud van de nietige stukken, en, anderzijds, het onderzoeksgerecht toelaten nog op een nuttig tijdstip nietige onderzoeksdaden op regelmatige wijze over te doen of te herstellen (Cass., 28 maart 2000, *Arr. Cass.*, 2000, nr. 208, en Cass., 11 december 2001, *Arr. Cass.*, 2001, nr. 694).

B.6.4. Bij de wet van 4 juli 2001 tot wijziging van sommige bepalingen van het Wetboek van strafvordering en tot wijziging van de wet van 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken werden de artikelen 131, § 2, en 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering aangevuld als volgt :

« De ter griffie neergelegde stukken mogen niet worden ingezien, en mogen niet in de strafprocedure worden aangewend ».

Die zin werd ingevoegd als reactie op de rechtspraak van het Hof van Cassatie (Cass. 3 november 1999, *Arr. Cass.*, 1999, nr. 583), waarin werd geoordeeld dat de beklaagde of de beschuldigde het recht heeft om nietige stukken tot staving van zijn verdediging aan te voeren.

De wetgever wenste een einde te maken aan de rechtsonzekerheid die ingevolge die rechtspraak was ontstaan inzake de draagwijdte van de gevolgen van de nietigverklaring van bewijselementen, meer in het bijzonder door te voorzien in een eenduidige oplossing die alle betrokkenen in het opzicht van het bewijsrecht identiek behandelt (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50-0912/005, pp. 1-2).

B.6.5. Bij zijn arrest nr. 86/2002 van 8 mei 2002 heeft het Hof de voormelde zin, zoals ingevoegd bij de wet van 4 juli 2001 in de artikelen 131, § 2, en 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering, vernietigd.

Het Hof oordeelde :

« B.6.2. De absolute onmogelijkheid om voor de rechter ten gronde nietigverklaarde handelingen aan te wenden, staat niet in verhouding tot het doel rechtsonzekerheid te vermijden. Het doel van de regels van het Wetboek van Strafvordering, namelijk de waarheidsvinding met het oog op de bestraffing van misdrijven, is niet minder noodzakelijk wanneer het dossier van onregelmatigheden is gezuiverd. Door op absolute en algemene wijze te bepalen dat de door een onderzoeksgerecht nietigverklaarde stukken niet mogen worden ingezien en in de strafprocedure niet mogen worden aangewend, zelfs niet wanneer zij elementen bevatten die onontbeerlijk kunnen zijn voor de verdediging van een partij, doen de bestreden bepalingen op onevenredige wijze afbreuk aan de rechten van verdediging.

Het was immers mogelijk geweest om de in B.4 beschreven doelstellingen te verzoenen met de vereisten van een eerlijk proces door erin te voorzien dat een rechter beoordeelt in welke mate de eerbiediging van de rechten van verdediging vereist dat een partij nietigverklaarde stukken kan aanwenden, daarbij erover wakend de rechten van de andere partijen niet te schaden.

B.6.3. De bestreden bepalingen zijn niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het beginsel van het recht van verdediging ».

B.6.6. Rekening houdend met dat arrest nr. 86/2002, heeft de wetgever bij de wet van 14 december 2012 tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering aangevuld als volgt :

« De kamer van inbeschuldigingstelling oordeelt, met inachtneming van de rechten van de andere partijen, in welke mate de ter griffie neergelegde stukken nog in de strafprocedure mogen worden ingezien en aangewend door een partij. De kamer van inbeschuldigingstelling geeft in haar beslissing aan, aan wie de stukken moeten worden teruggegeven, dan wel wat er gebeurt met de nietigverklaarde stukken ».

De voorlaatste en de laatste zin van artikel 131, § 2, die bij dezelfde wet van 14 december 2012 in het Wetboek van strafvordering werden ingevoegd, verlenen aan de raadkamer dezelfde bevoegdheid om te beslissen in welke mate de nietigverklaarde stukken nog mogen worden ingezien en aangewend, en wat er met de nietigverklaarde stukken moet gebeuren.

B.7. Het Hof dient te beoordelen of artikel 235*bis*, § 6, voorlaatste zin, van het Wetboek van strafvordering op discriminerende wijze afbreuk doet aan het recht op een eerlijk proces, zoals gewaarborgd bij artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, en aan het algemeen beginsel van de rechten van verdediging, doordat het aan de kamer van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid toekent om te beoordelen, met inachtneming van de rechten van de andere partijen, in welke mate de ter griffie neergelegde stukken nog in de strafprocedure mogen worden ingezien en aangewend door een partij, waarbij de kamer van inbeschuldigingstelling kan beslissen dat de nietigverklaarde stukken door geen van de partijen nog mogen worden ingezien en aangewend, zelfs niet als bewijselement à *décharge*.

B.8.1. De Ministerraad voert aan dat artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens te dezen niet toepasselijk is.

B.8.2. Al is artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens in beginsel niet van toepassing in de fase voorafgaand aan de strafrechtspleging voor de rechtscolleges die over de gegrondheid van de strafvordering uitspraak doen, toch dient er mee rekening te worden gehouden dat de vereisten van artikel 6 een rol kunnen spelen vóór de aanhangigmaking van de zaak bij de rechter ten gronde, indien en voor zover de initiële miskenning ervan het eerlijk karakter van het proces ernstig in het gedrang dreigt te brengen (EHRM, 24 november 1993, *Imbrioscia t. Zwitserland*).

B.9. De wetgever heeft, rekening houdend met het arrest nr. 86/2002 van het Hof, aan de onderzoeksgerechten de bevoegdheid toegekend om bij de beslissing tot nietigverklaring van stukken uit het strafdossier te oordelen in welke mate die nietigverklaarde stukken nog door de partijen mogen worden ingezien en aangewend in de strafprocedure. Zij kunnen daarbij in voorkomend geval de inzage en de aanwending van die stukken uitsluiten.

Overeenkomstig artikel 235*bis*, §§ 3 en 4, van het Wetboek van strafvordering is de procedure tot zuivering van het dossier van nietigheden voor de kamer van inbeschuldigingstelling op tegenspraak. Alle partijen die op dat ogenblik in de strafprocedure betrokken zijn, moeten worden opgeroepen en gehoord over de mogelijke nietigverklaring van stukken en, in voorkomend geval, over de mogelijkheid tot inzage en gebruik van die nietigverklaarde stukken in de verdere strafprocedure.

De wetgever heeft aan de kamer van inbeschuldigingstelling uitdrukkelijk opgedragen om bij die beslissing de rechten van alle partijen in acht te nemen. Ook ter gelegenheid van de parlementaire voorbereiding van de in het geding zijnde bepaling werd verduidelijkt dat de kamer van inbeschuldigingstelling zal beoordelen « in welke mate de eerbiediging van de rechten van partijen vereist dat een partij nietigverklaarde stukken kan aanwenden, daarbij erover wakend de rechten van de andere partijen niet te schaden » (*Parl. St.*, Kamer, 2011-2012, DOC 53-2275/001, p. 11). Bijgevolg kan de kamer van inbeschuldigingstelling de inzage en het gebruik van nietigverklaarde stukken uitsluiten, zelfs wanneer die voor de inverdenkinggestelde bewijselementen *à décharge* bevatten, doch enkel in zoverre zulks verenigbaar is met het recht op een eerlijk proces en met de rechten van verdediging.

Tegen de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling op grond van artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van strafvordering kan een voorziening in cassatie worden ingesteld. Het Hof van Cassatie zal erover kunnen waken dat de kamer van inbeschuldigingstelling, door te beslissen in welke mate de nietigverklaarde stukken nog kunnen worden ingezien en aangewend in de strafprocedure, geen inbreuk pleegt op het recht op een eerlijk proces en de rechten van verdediging.

B.10. De in het geding zijnde bepaling doet derhalve niet op discriminerende wijze afbreuk aan het recht op een eerlijk proces en de rechten van verdediging.

B.11. Het tweede en het derde onderdeel van de prejudiciële vraag dienen ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- Het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag behoeft geen antwoord.

- Artikel 235*bis*, § 6, voorlaatste zin, van het Wetboek van strafvordering schendt niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met het algemeen rechtsbeginsel van de rechten van verdediging.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 30 juni 2016.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

E. De Groot